

Faltar-se'n: fantasma lèxic?

ROBERT GÓMEZ-TEN

El tractament del verb *faltar-se'n*, per part dels nostres diccionaris i de la nostra gramàtica, constitueix un buit descriptiu (i normatiu) a més de pròpiament normatiu, a causa de la metodologia dels criteris lingüístics a què ha estat sotmesa aquesta forma, a més del desajustament entre el seu ús i el que se'n diu, cosa que demostra i constata aquest buit d'una manera definitiva. Tot seguit mirarem de desgranar l'estat de la qüestió.

Si consultem el *Gran diccionari de l'Enciclopèdia Catalana* dins l'entrada *faltar* 5:

«**faltar-se'n poc per a** Haver estat a punt d'esdevenir-se.»

També surt com a entrada en *anar* 19, però en aquest cas per a explicar l'accepció número 19:

«**19 anar de poc (o de res) com (o que) no** Faltar-se'n poc per a. *Ha anat de poc com no s'estimba.*»

En el *Diccionari català-valencià-balear* en l'entrada *faltar* 4:

«**Faltar (o faltar-se'n) poc:** estar a punt de fer, de sofrir una cosa, d'arribar a certa quantitat, etc. *Si tota la suma no hi és, poch se'n faltará, Lacavalleria Gazoph. No se'n faltà un no res que no'l matassen; poc se'n faltà que no'l matassen, ibid. Li falta poch per tornar loco d'alegria, Ignor. 13.*»

Però en *Lacavalleria* encara en trobem més restes:

«DEGOLLAR 265a 13-14: Poch fen ha faltat que fe fian degollats uns à altres.

DISCVRS 327a 26-28: Tant fen falta, ñ ab lo arrenjament dels mots perdia un discurs la sua forfa, que no pot tenirme fenfe axò.

FALTAR 460b 40-41: Si tota la fuma no hi es, poch fen faltará.

FALTAR 460b 43: No fen faltará un diner.

FALTAR 460b 45-46: No fen falta res, que jo no fia lo mes delditxat dels homens.

FALTAR 460b 47-48: No fen falta un no res, que nol mataffe; poch fen faltà, que nol mataffen.

FALTAR 460b 52-53: Poch fen falta, que jo no li falte als ulls.

FALTAR 460v 55-56: Poch fen faltà que ell no fos près, ell pensà fer près.

FALTAR 460b 58-59: No fen faltà cafi res, que ells no vinguessen à les mans.

FALTAR 461a 1-2: Molt fen falta, que vos no fiau tant doc^{te}, com ell.

FALTAR 461a 4-5: Molt fen falta, que axò no fia verdader.

FALTAR 461a7-8: Molt fen falta, que vos no ajau tocat lo verdader sentit de aqueft lloch.

FALTAR 461a 11-12: Molt fen falta que ell fia fant.

FALTAR 461a 13-14: Poch fen faltà, que jo nol batés.

FALTAR 461a 19-20: Quant fen falta, que jo no guanye la vic^{tor}ia?

GAYRE 524a 32-34: No fen ha faltat gayre, que ell no cayguès; poch fen ha faltat, que ell no cayguès; no fen ha faltat molt, que ell no cayguès.

LLVNY 674b 39-42: Ben lluny de amarvos, jo vos avorrefch; jo no vos amo folament, però encara vos tinc odi; tant fen falta que jo vos ame, que al contrari vos tinch en avorriment.

MATAR 701b 9-10: Poch fen faltà que ell no fe matás.

MENOS 711b 53: Si jo no supero à aquell, à lo menos fen falta poch.

MOLT 737b 9-10: Molt fen falta que lo negoci, que vos avéu comenfat, no fia acabat.

MOLT 737b 11-13: Molt fen falta que vos no fiau tan bunich com vostre germà.

PENSAR 842a 36-37: Me penfaren matar, poch fen faltà que no me mataffen.

POCH 864a 22: Poch fen falta, poch hi ha á dir.

QVE 899b 18-19: No fen falta res, que jo no fia totalment miserable.

TANT 975a 27-28: Tant fen falta que la mort fia un mal, que al contrari, &c.»

Pel que fa al Diccionari d'en Torra, en trobem rastre com a entrada: *Poch fen ha faltat.*

Pel que fa al Diccionari de Pere Labèrnia, tornem a trobar aquesta forma sota l'entrada *faltar*:

«FALTARSEN POCH. fr. Haver estat á punt de verificarse alguna cosa.»

Si consultem el DIEC2, podem constatar que el verb *faltar-se'n* no hi surt com a entrada. Només surt dins de l'article de l'entrada *anar*:

«12 3 [Lèxic comú] **anar de poc [o anar de res]** Faltar-se'n poc. *Aquesta vegada li ha anat de poc. Va anar de poc com no l'encertés. Va anar de res que no hi deixés la vida.*»

De la mateixa manera, si consultem l'*Hiperdiccionari català-castellà-anglès* de l'Enciclopèdia Catalana tampoc no hi surt com a entrada. Només surt dins l'article per a explicar l'entrada *anar de poc com / anar de poc que / anar de res com / anar de res que*:

«Faltar-se'n poc per a. *Ha anat de poc com no s'estimba.*

»CAST: estar a punto de / faltar poco para / faltar un pelo para *col·loq* *Ha anat de poc com no s'estimba, ha estado a punto de despeñarse.*

»*Va anar de (poc, res) com no perdés el tren, I all but missed the train, I nearly missed the train.*»

Joan Solà parla una mica d'un cas que podríem considerar anàleg; es tracta del verb *venir-se'n*, dins Solà, 1994: 60-61:

«[**venir-se'n**] Com te'n véns tan tard? (Sanchis, *Gram. val.*, §293d) / Vine-

te'n a casa. [...] [venir-se'n 'enfonsar-se, caure a sobre (un sostre, etc.)'] Esclata un talabastaix aborronador [...], just si el món se n'hagués de venir. (DCVB: Alcover, *Rundayes.*) [...]

I (49c) és un cas poc clar: Fabra (DGLC) dóna aquesta accepció sense el pronom *en* («venir-se, enfonsar-se, caure al damunt, un sostre, volta, etc.»), pronom afegit pel diccionari de l'Enciclopèdia (venir-se'n), en tots dos casos sense exemples. En canvi, el DCVB dóna una sèrie d'exemples antics de *venir-ne* i un de sol de *venir-se'n* (el que he transcrit). Lacreu assumeix la forma de l'Enciclopèdia (tant ell com Pardo asseguren que el verb és desconegut al País Valencià) i la il·lustra amb aquest exemple: «Val més que no hi entrem, no fóra cas que el sostre se'n vinga». Per tant, no tenim prou informació sobre aquest cas.»

Vuit anys més tard, dins Solà [*et al.*], 2002: 1426-1428, Júlia Todolí ens explica els verbs amb clíctic *en*, però no figura en la llista d'aquests verbs. No hi figura, però, pel fet que resulta que aquest clíctic *en* no va afegit a cap verb que sigui intransitiu de moviment com el que acabem de veure, *venir-se'n*. Podem dir que només per aquest motiu –dissociatiu, classificatori i metodològic, al capdavant– aquest verb ha passat per malla ja al primer test a l'hora d'establir aquesta llista de verbs amb el clíctic *en* inherent.

Ni Fabra ni Coromines no en diuen res i sembla que tampoc no fan servir aquest verb; però Josep Pla l'utilitza força i, per posar-ne un exemple ben tangible, veiem que per la premsa aquest verb també s'usa –sense anar més lluny surt en «Vint anys de pensament d'elit a Girona» de Carles Ribera dins *El Punt* (Girona), 9 de juny del 2009, p. 30.

Com veiem des d'un punt de vista lexicogràfic, en aquest cas no es tracta pas d'un verb els pronoms del qual (-se i -en) siguin afegits pel diccionari de l'Enciclopèdia Catalana. Què ho fa, doncs, que tant en el DIEC2 com en l'*Hiperdiccionari català-castellà-anglès* el verb *faltar-se'n* no hi surti com a entrada? És perquè fa de mal classificar? És perquè és un verb amb dos morfemes verbals un dels quals és un clíctic *en* inherent? És perquè l'han considerat un mer frasema? ♦

BIBLIOGRAFIA

- FABRA, Pompeu, *Diccionari general de la llengua catalana*, EDHASA, Barcelona 1954.
- LABÈRNIA, Pere (1864), *Diccionari de la llengua catalana ab la correspondència castellana y llatina*, Espasa Germans, Editors, Robador, 39, Barcelona.
- LACAVALLERIA, Joan (1696), *Gazophylacium catalano-latinum: dictiones pharasibus illustratas, ordine litterario comprehendens: cui subjicitur irregularium verborum elenchus*, Barcelona: n. 1640 Postrat ac venit Barcinone [Barcelona]: apud Antonium Lacavalleria....
- RIBERA, Carles (2009), «Vint anys de pensament d'elit a Girona», dins *El Punt* (Girona), 9 de juny, p. 30.
- SOLÀ, Joan (1994), *Sintaxi normativa: estat de la qüestió*, Empúries, Barcelona.
- SOLÀ, Joan, [*et al.*] (2002), *Gramàtica del català contemporani*, Empúries, Barcelona.
- TORRA, P. (1653), *Dictionarium, seu Thesaurus Catalano-Latinus verborum ac phrasium*, Rafael Figueró, Barcelona.
- *Hiperdiccionari català-castellà-anglès* [recurs electrònic] versió 1.0/ [direcció editorial: Jesús Giralt i Radigales], Enciclopèdia Catalana, (10-6-2009) Barcelona 1993.
- <http://dcvb.iecat.net/default.asp> (10-6-2009)
- <http://dlc.iec.cat/> (10-6-2009)
- <http://www.grec.net/home/cel/dicc.htm> (10-6-2009)

Fundada el 1886

PASTISSERIA BOMBONERIA CONFITERIA GELATERIA

Major de Sarrià, 57
08017 Barcelona
Tels. 93 203 07 14 - 93 203 00 04

Pl. de Sarrià, 12-13
08017 Barcelona
Tel. 93 203 04 73 - Fax 93 280 65 56